

AGINDUA, 202Xko XXXXaren XX (e) koa, Industria, Trantsizio energetiko eta Jasangarritasun sailburuarena, Euskal Autonomia Erkidegoan otsoa (*Canis lupus*) kudeatzeko plana onartzen duena.

Kontseiluaren 92/43/EEE Zuzentarauak, 1992ko maiatzaren 21ekoak, habitat naturalak eta basa-fauna eta -flora kontserbatzeari buruzkoak (aurrerantzean, Habitategi buruzko Zuzentaraua), ezarri zuen habitat naturalak degradatzen jarraitzen dutela eta gero eta basa-espezie gehiago arrisku larrian daudela kontuan hartuta, jarduerak hartu behar direla habitat horiek kontserbatzeko. Ildo horretan, adierazten du xedapenak betetzeko hartzen diren neurrien helburua izango dela Batasunaren intereseko habitat naturalak eta faunaren eta floraren basa-espezieak kontserbazio-egoera onean mantentzea edo lehengoratztea. Batasunaren intereseko basa-espezieak aipatutako zuzentarauaren II., IV. eta V. eranskinetan jasotakoak dira.

Habitat Zuzentarauak Duero ibaiaren hegoaldean dagoen otso-populazio iberiarra (*Canis lupus*) barne hartzen du II. eranskinean (Batasunaren intereseko animalia- eta landare-espezieak zeinentzat, kontserbatzeko, kontserbazio bereziko eremuak izendatu behar direnei buruzkoa) eta IV. eranskinean (babes zorrotza behar duten Batasunaren intereseko animalia- eta landare-espezieak). Gainerako populazio iberiarra (Euskal Autonomia Erkidegokoa – EAE– barne) V. eranskinean dago, naturan biltzea eta ustiatzea kudeaketa-neurrien xede izan daitezkeen Batasunaren intereseko animalia- eta landare-espezieei buruzkoa dena.

Estatuaren mailan, Natura Ondareari eta Biodibertsitateari buruzko abenduaren 13ko 42/2007 Legea aldatzen duen irailaren 21eko 33/2015 Legeak Habitat Zuzentaraua transposizionatzen du, eta Duero iparraldeko otsoaren populazioa VI. eranskinean sartzen du zeinak naturan biltzea eta ustiatzea kudeaketa-neurrien xede izan daitezkeen Batasunaren intereseko animalia- eta landare-espezieak batzen dituen.

Gainera, lege horrek, 56. eta 58. artikuluetan, Babes Bereziko Erregimenean dauden Basa Espezieen Zerrenda (LESRPE) sortzen du oinarritzko izaerarekin, eta, horren barruan, Espezie Mehatxatuen Espainiako Katalogoa (EAEE). Irailaren 20ko TED/980/2021 Aginduaren bidez, Babes Bereziko Erregimenean dauden Basa Espezieen Zerrenda eta Espainiako Espezie Mehatxatuen Katalogoa garatzeko otsailaren 4ko 139/2011 Errege Dekretuaren eranskina aldatu zen, eta Espainiako otso-populazio guztiak zerrenda horretan sartu dira. Baita Dueroaren iparraldean daudenak eta, ondorioz, Euskal Autonomia Erkidegokoak barne.

Ingurumen, Lurralde Plangintza eta Etxebizitzako sailburuaren 2020ko martxoaren 2ko Aginduaren bidez, Arriskuan dauden Espezieen Euskadiko Katalogoa aldatu zen, eta otsoa (*Canis lupus*) "Interes Bereziko" espeziearen kategorian sartu zen. Kategoria horretan sartzen dira, ezarritako beste kategorietan jasota egon gabe (galtzeko arriskuan edo kalteberak), arreta berezia merezi duten espezieak, haien balio zientifikoaren, ekologikoaren, kulturalaren edo berezitasunaren arabera.

Bestalde, gaur egun indarrean dagoen 9/2021 Legeak, azaroaren 25ekoak, Euskadiko Natura Ondarea Babestekoak, V. tituluaren, basa-espezieak babesteari buruzkoan, 68. artikuluan, Euskal Autonomia Erkidegoko Babes Bereziko Erregimenean dauden Basa Espezieen Zerrenda sortzen du, eta 69. artikuluan, berriz, Arriskuan dauden Espezieen Euskadiko Katalogoa. Azken horrek "Galtzeko arriskuan" edo "Kaltebera" gisa sailkatutako espezieak bakarrik hartzen dituzenez, asimilazioz, otsoari zerrendan sartzea egokituko litzaike, aipatutako 9/2021 Legearen

bosgarren xedapen iragankorra betez, lege hori onartu zen egunean Espezie Mehatxatuen EAEko Katalogoan agertzen diren espezieen estatusa egokitu ondoren, hala badagokio, mehatxatu gisa edo Euskal Autonomia Erkidegoko Babes Bereziko Araubidean dauden Basa Espezieen Zerrendan sartzeko. Hala ere, espezie mehatxatuen kategoriak egokitzeari buruzko bosgarren xedapen iragankorrean ezarritakoaren arabera, egokitzapena egin arte, indarrean jarraituko dute uztailaren 9ko 167/1996 Dekretuak onartutako Espezie Mehatxatuen Euskal Katalogoak eta hura aldatu eta eguneratzeko aginduek.

EAEn, joan den mendeko 80ko hamarkadan hasi zen otsoa berreskuratzen, baina 1991. urtera arte ez zen ugalketa-talde bat agertu. Une horretatik aurrera, espeziearen populazioa fluktuatzen joan da, eta populazio maximora iritsi zen 2008an, orduan lau ugalketa-talde erregistratu baitziren. EAEn egindako azken errolda osoko lanetan (2019-2020) ez zen egiaztatu ugalketa-talderik, baina 2022-2023ko eta 2023-2024 egindako neguko jarraipenetako emaitzak adierazten ditu agian bi talde egon daitezkeela larreratzen euskadiko lurraldean. Banaketari dagokionez, batez ere Arabako eta Bizkaiko mendebaldea da 1991z geroztik, jarraitutasun handiagoz edo txikiagoz, otsoa izan dutenak, baina litekeena da beste eremu batzuetara ere iristea, nahiz eta oraingoz ezin den zehaztu. EAEn espezieari eragiten dioten presio eta mehatxuen artean, legez kanpoko harrapaketek kezkatzen dute gehien gaur egun.

Otsoa Europako bigarren haragijale handiena da, eta, beste haragijale handi batzuek bezala, piramide trofikoaren gailurra betetzen du, eta paper garrantzitsua betetzen du harrapakin-populazioen erregulazioan; haren garrantzi ekologikoa zalantzarik gabekoa da. Jatorrian, otsoa zen, beharbada, ugaztunik hedatuena, Eurasia, Ipar Amerika eta Ipar Afrikako zatirik handiena hartzen baitzuen XIX. mendearen amaiera eta XX. mendearen hasiera arte, baina gizakiaren jazarpenak jatorrizko banaketa-eremuaren zati handi batetik desagerrarazi zuen. European, azken 20 urteetan, bere lurraldearen zati handi bat berreskuratzen ari da.

Nonahiko espeziea da, askotariko eta muturreko habitatetan bizitzera egokituia. Sarritan, bere habitat ideala behar adina elikadura-baliabide dituen eta jazarpenik jasaten ez duena dela esan izan da. Eta bere elikadurari dagokionez, otsoak oso dieta dibertsifikatua du; izan ere, haragijalea bada ere, benetako jeneralista ere bada, eta modu oportunistan elikatzen da dagoen ingurunean eskuragarri dagoenaz. Basa-ungulatu ertainak eta handiak dira elikaduraren oinarria (basa-ugaztunak dietaren % 70-80 inguru izaten dira), nahiz eta sarraskiaz eta abereez ere elikatzen den, batez ere mendian forma estentsiboan bazkatzen dena eta babes-neurririk gabe.

Otsoak ganadua harrapatzearenak, bien arteko gatazka nagusia izatea dakar, eta gatazka horrek garrantzi berezia hartzen du otsoaren eta ganaduaren presentzia erregimen estentsibo edo erdi estentsiboan bat datorren lekuetan, non harraparia duela hamarkada askotatik egon den kanpoan.

Hala ere, otsoa Batasunaren intereseko espeziea ere bada, eta Habitaten Zuzentarauan sartuta dago. Horregatik, beharrezkoa da abelazkuntzaren eta otsoaren kontserbazioaren baterako existentzia bilatzea, kontuan hartuta abelazkuntza estentsiboak larre menditarren habitatei eta haien biodibertsitateari eusteko duen zeregina. Horregatik, Europa osoko hainbat gizarte-erakunde eta administrazio, horien artean Euskal Herrikoak, baita Europako Batzordea, "Gizakion eta haragijale handien baterako existentziarako plataformaren" bitartez, lanean ari dira gatazka horri aurre egiteko eta baterako existentziarako formula posibleak planteatzeko.

Euskadin, abeltzaintzari eragindako kalteei dagokienez, Araban eta Bizkaian daude. Azken 15 urteetan, 2005etik 2023ra bitartean, Foru Aldundiek 973 espediente izapidetu dituzte otsoek ganaduari egindako erasoengatik, eta 2.903 abelbururi eragin diete (hilak, zaurituak edo desagertuak), horietatik % 88 ardiei, hau da, urtean batez beste 51,2 espediente eta

izapidetutako espediente bakoitzean 2,98 abere. Eraginpeko ustiategiak 301 dira, hau da, Arabako eta Bizkaiko ardi, behi, zaldi eta ahuntzen abeltzaintzako ustiategien % 5 gutxi gorabehera.

Otsoaren harrapaketak eragindako afekzioa neurtutako abelburuen kopuruan oso txikia da abeltzaintzako eroldari dagokionez, ez ordea abelburu horien kalitateari dagokionez, eta are gutxiago abere horiek abeltzaintzat eta haien eguneroko lanari dakarkien distortsioari dagokionez.

Otsoa kudeatzeko, orain arte Diputatuen Kontseiluaren ekainaren 29ko 33/2010 Foru Dekretua bakarrik zegoen indarrean, Arabako Lurralde Historikoan abelazkuntza estentsiboarekin dagoen gatazkari aurre egiteko otsoa (*Canis lupus*) kudeatzeko plana onartzen duena, eta horren onarpena otsoa Espezie Mehatxatuen EAEko Katalogoan sartu aurrekoa da.

Kudeaketa-plan hau Eusko Jaurlaritzaren eta hiru Lurralde Historikoen artean koordinatuta idaztea, Euskadiko Natura Ondarea Kontserbatzeko azaroaren 25eko 9/2021 Legearen 70.2 artikuluan ezarritakoa da.

Horrenbestez, Natura Ondareari eta Biodibertsitateari buruzko abenduaren 13ko 42/2007 Legean, Euskadiko Natura Ondarea Kontserbatzeko azaroaren 25eko 9/2021 Legean eta ekainaren 30eko Xedapen Orokorrak Egiteko Prozeduraren 6/2022 Legean ezarritakoarekin bat etorritik, xedatzen dut:

1. artikulua.- Kudeaketa-plana onartzea

Euskal Autonomia Erkidegoan Otsoa (*Canis lupus*) kudeatzeko plana onartzen da, eta agindu honen I. eranskin gisa argitaratzen da.

2. artikulua.- Aplikazio-eremua

Otsoa kudeatzeko planaren aplikazio-eremua Euskal Autonomia Erkidegoko (EAE) lurralde osoa da.

3. artikulua.- Otsoa (*Canis lupus*) kudeatzeko planaren xedea EAEn.

Otsoa kudeatzeko plan honen xedea da otsoaren gaineko mehatxuak ezabatzea, otsoaren biziraupena ziurtatzea, haren populazioak berreskuratzea eta kontserbatzea sustatzea, bai eta haren habitatak babestea eta mantentzea ere, kontserbazio-egoera ona lortzeko, eta, aldi berean, otsoa abeltzaintzarekin eta landa-ingurunean garatutako beste jarduera batzuekin batera bizi dela bermatzeko.

4. artikulua.- Indarraldia eta berrikuspena

1.- Kudeaketa-plan hori osorik eta mugarik gabe aplikatuko da indarrean sartzen denetik, otsoa Arriskuan dauden Espezieen Euskal Katalogoan, Babes Berezik Araubidean dauden Espezieen Zerrendan edo agindu hau onartu ondoren sortzen diren zerrendetan sartuta dagoen bitartean.

2.- Espeziearen kontserbazio-egoeran aldaketak gertatzen badira eta ezagutzen badira, edo otsoa eta abeltzaintza aldi berean egoteko neurri eraginkorragoak ezagutzen badira, administrazio eskudunak kudeaketa-plan honen edukia eguneratu ahal izango du, eta, hala badagokio, eranskinean aurreikusitako jarduerak eguneratu ahal izango ditu, bete daitezela.

Eguneratze hori Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio orokorreko Natura Ondarearen zuzendariaren ebazpen bidez onartuko da.

3.- Nolanahi ere, eta mugagabe izateari kalterik egin gabe, kudeaketa-plan honen ebaluazioa egingo da sei urtean behin, eta hori berrikusi egingo da, funtsezko aldaketak behar direlako beharrezkotzat jotzen bada, Euskadiko Natura Ondarea Babesteko azaroaren 25eko 9/2021 Legearen 70. artikuluan araututako prozedurari jarraituz.

5. artikulua.- Otsoak eragindako kalteen ordaina.

Estatuko eta Euskal Autonomia Erkidegoko administrazioek, bakoitzak bere eskumen-eremuan, espezieak autonomia-erkidegoko lurralde osoan eragindako kalteak konpentsatuko dituzte, Natura Ondarea eta Biodibertsitatearen abenduaren 13ko 42/2007 Legearen 54.6 artikuluan ezarritakoaren arabera.

6. artikulua.- Babes orokorreko araubidearen salbuespenak.

Euskadiko Ondare Naturala Kontserbatzeko 9/2021 Legearen 75. artikuluan aurreikusitako salbuespen-araubidea aplikatzeko, kudeaketa-plan honen Apendizean jasotako protokoloa hartuko da kontuan.

7. artikulua.- Administrazioen arteko koordinazioa eta parte-hartzea

1.- Foru Aldundietako sail eskudunek eta Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorreko sail eskudunak elkarri emango diote kudeaketa-plan honen aplikazioari buruzko informazioa, eta ekitaldi bakoitzeko jardueri buruzko informazioa hurrengo urteko martxoaren 31 baino lehen igorriko dute. Informazio horretan, egindako jarduerak, lortutako emaitzak eta planaren helburuen betetze-maila zehaztuko dira.

2.- Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorreko sail eskudunak, foru-aldundietako sail eskudunekin batera, Administrazio beste sail eta erakunde batzuekin koordinatuko ditu jarduerak, bai foru-aldundietakoekin, bai Eusko Jaurlaritzakoekin, udaletakoekin eta gainerako toki-erakundeetakoekin, bai tartean diren ekonomia- eta gizarte-sektoreetakoekin.

8. artikulua.- Arau-hausteen eta zehapenen araubidea.

Kudeaketa-plan honetan xedatutakoaren aurkako arau-hausteak natura ondarearen kontserbazioaren arloan indarrean dagoen araudian ezarritakoaren arabera zehatuko dira, hargatik eragotzi gabe bide penalean, zibilean edo bestelako bide batean eska daitekeen erantzukizuna.

AZKEN XEDAPENA.- Indarrean jartzea

Kudeaketa-plan hau Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkarian argitaratu eta hurrengo egunean jarriko da indarrean.

Vitoria-Gasteizen, sinaduraren egunean

Industria, Trantsizio energetiko eta Jasangarritasun sailburua
MIKEL JAUREGI LETEMENDIA

ERANSKINA

OTSOA (*Canis lupus*) KUDEATZEKO PLANA EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOAN

Plan honen aplikazio-eremua Euskal Autonomia Erkidegoko (EAE) lurralde osoa da. Hala ere, espeziearen ezaugarriek zonifikazio bat ezartzea bideraezina egiten badute ere, kudeaketa-plan honen arauak, jarraibideak eta jarduerak lehentasunez aplikatuko dira otsoa eta abereen aurkako erasoak egiaztatu diren lurralde-eremuetan.

I.- DIAGNOSTIKOA

Kudeaketa-plan hau egiteko diagnostiko-dokumentu osoa honako URL honetan dago eskuragarri: <https://www.ingurumena.ejgv.euskadi.eus/ac84aBuscadorWar/especies/10320>

II.- KUDEAKETA-PLANAREN HELBURUAK.

- A. Otsoaren populazioak EAEn kontserbazio-egoera ona izan dezan beharrezkoak diren erregulazioak, jarraibideak eta jarduerak ezartzea.
- B. Espezieko aleen hilkortasun ez-naturala prebenitzea eta eraginkortasunez jazartzea, bereziki isilpeko ehiza eta pozoiak, tranpak eta beste prozedura batzuk erabiltzea, beste espezie batzuen eta, oro har, natura-ondarearen kontserbazioari ere kalte egin diezaioketenak.
- C. Otsoaren eta abelazkuntza estentsiboaren baterako existentzia ziurtatzea jarduerak ezartzea sustatuz, bai erasoak prebenitzeko, bai otsoak erasandako abelazkuntzako ustiategiak kudeatzen laguntzeko eta bai eragindako kalteak konpentsatzeko.
- D. Otsoaren kudeaketan eta otsoaren eta abeltzaintza-jardueraren baterako existentzian inplikaturik dauden sektore guztien parte-hartzea bultzatzea.
- E. EAEko otso-populazioen jarraipena eta azterketa egiteko beharrezko mekanismoak garatzea.
- F. Hezkuntza- eta sentsibilizazio-jarduerak garatzea otsoarekiko ezagutza eta tolerantzia areagotzeko gizarrean, orokorrean; eta haren presentziak erasandako sektore desberdinetan, bereziki landa-ingurunean; eta jendea, oro har, eta beste erakunde batzuk informatzea eta sentsibilizatzea espezie horren egoerari buruz, abelazkuntza estentsiboari buruz, bai eta otsoaren eta abeltzaintzaren arteko harremanari buruz eta haien baterako existentziari buruz ere.
- G. Espeziearen kudeaketan zuzenean inplikaturiko administraziooko langileen prestakuntza-programak garatzea, abelazkuntza estentsiboarekiko sentsibilizazioari eta enpatiari buruzko prestakuntza barne.
- H. Otsoak landa-biztanleen artean sortzen dituen onura sozioekonomikoak ezagutarazteko jarduerak sustatzea, hala nola espezieari lotutako ondare etnografikoa berreskuratzea edo abeltzaintzako ustiategietatik datozen produktuak sustatzea, otsoarekin jardunbide egokien kodeak hartzen direnean, besteak beste.
- I. Otsoaren kontserbazioan eta kudeaketan erakundeen arteko koordinazioa sustatzea.

III.- KONTSERBAZIO- ETA KUDEAKETA-ERREGULAZIOAK

III.1.- Orokorrak.

a. Foru-organo eskudunek, espeziea dagoen lurralde-eremuetarako, jarduketa-programak prestatu eta onartuko dituzte. Programa horiek denboran eta espazioan zehaztuko dute kudeaketa-plan honetako aurreikuspenen betearazpena.

b. Jarduketa-programek gehienez ere sei urteko indarraldia izango dute, eta epe hori baino lehen berrikusi ahal izango dira, segimenduaren emaitza ikusita edo hala komeni denean espeziearen egoera edo abeltzaintza estentsiboarekin duen interakzioaren inguruabarrak kontuan hartuta.

c. Lehenengo jarduketa-programa kudeaketa-plan hau indarrean jarri eta gehienez ere urtebeteko epean onartu beharko da.

III.2.- Otsoaren eta abeltzaintzaren baterako existentzia.

a. Basa-fauna eta abeltzaintza kudeaketan eskumena duten organoek, nekazaritza eta abeltzaintzako erakunde profesionalekin eta interesa duten gainerako eragileekin lankidetzan, abeltzaintzako jardunbide egokien eskuliburu bat egingo dute otsoarekin batera existitzeko. Jarduera horiek lurralde historiko bakoitzean edo autonomia-erkidegoan aplika daitezke, eta une bakoitzeko eta lurralde bakoitzeko gatazka-egoerara (txikia, ertaina edo handia) egokituko dira. Eskuliburu horretan, abeltzaintza-ustiategi motaren eta bideragarritasun ekonomikoaren arabera praktika horietarako egokienak diren oinarriak eta aplikazio-baldintzak jasoko dira.

b. Organo eskudunek abeltzaintzako jardunbide egokien eskuliburuan jasotako prebentzio-jarduerak hartzea sustatuko duten laguntza-ildoak ezarriko dituzte, otsoaren eta abelazkuntzaren baterako existentzia sustatzeari dagokionez. Hori guztia organoen aurrekontu-eskuragarritasunaren, eskumen-esparruaren eta nekazaritza-sektoreari laguntzeko Europar Batasuneko, Estatuko eta Autonomia Erkidegoko programetan jasotakoaren arabera.

c. Ezartzen diren laguntzak jasotzeko ezarritako eskakizunak eta baldintzak betetzen direla egiaztatzeko beharrezkoak diren mekanismoak ezarriko dira.

III.3.- Abeltzaintzari eragindako kalteengatiko konpentsazioa.

a. Abeltzaintzari eragindako kalteengatiko konpentsazio ekonomikoa.

- Organo eskudunek, aurrekontu-eskuragarritasunaren, eskumen-esparruaren eta nekazaritza-sektoreari laguntzeko Europar Batasuneko, Estatuko eta Autonomia Erkidegoko programetan jasotakoaren arabera, otso-erasoen ondorioz abereei eragindako kalteen galerak konpentsatzeko laguntza-ildoak ezarriko dituzte.

- Laguntza horien oinarri arautzaileak eta deialdiak organo eskudunek zehaztuko dituzte, beste administrazio batzuek (Estatuko Administrazio Orokorra, Eusko Jaurlaritza) finantzazioa emateko eskatzen dituzten baldintzei kalterik egin gabe.

- Konpentsazioa jaso ahal izateko, nahitaezkoa izango da gertakaria organo eskudunek zehaztutako bidetik behar bezala egiaztatzea, beste administrazio batzuek (Estatuko Administrazio Orokorra, Eusko Jaurlaritza) finantzazioa emateko eskatzen dituzten baldintzei kalterik egin gabe.

b. Ganaduari eragindako kalteak egiaztatzeko sistema. Organo eskudunek ganaduari ustez eragindako otso-harrapaketak egiaztatzeko sistema bat ezarriko dute, honako hauetarako:

- Otsoari esleitutako abeltzaintzaren gaineko harrapaketak zehaztea eta ezaugarritzea.
- Konpentsazio espedienteak ebazteko beharrezko informazioa ematea.

III.4.- Kontrolik gabeko txakurrak.

a. Indarreko araudiaren arabera identifikatu gabeko txakurrak detektatzen badira, natura-ingurune naturaletik baztertuko dira.

III.5.- Otsoaren legez kanpoko hilkortasuna.

a. Legez kanpoko hilkortasuna.

- Legez kanpoko edozein prozeduraren bidezko (arma, pozoia, biozidak...) hilkortasuna detektatzeko eta prebenitzeko eskumena duten administrazioetako basozainak edo ingurumen-agentek zuzenean inplikatu dira. Gainera, elkarlanerako mekanismoak ezarriko dira agintaritzako beste agente batzuekin (Ertzaintza, Miñoiak, udaltzainak, etab.) helburu horretarako, bai eta Fiskaltzarekin ere, delitu izan daitezkeen espedienteen jarraipena egiteko orduan.

b. Pozoia eta beste produktu biozida batzuk.

- Organo eskudunek neurri egokiak aplikatuko dituzte produktu toxikoak edo pozoitsuak ingurune naturalean ez jartzeko.
- Agintaritzaren agenteen jarduteko protokolo espezifiko hauek garatuko dira:
 - i. Ingurune naturalean pozoiak eta produktu toxikoak erabiltzearen aurkako zaintzari eta prebentzio-ekintzari buruzkoa.
 - ii. Fauna pozoitua eta beita toxikoak edo ustez pozoituak biltzeari buruzkoa.
 - iii. Zigor-bidean delitu zigorgarria egon daitezkeen aurretiazko ikerketari buruzkoa.

III.6 Otsoaren ustekabeko hilkortasuna

- a. Harrapatzeak eragindako otsoen heriotzak minimizatzeko, dauden azpiegituren balizko hesi-efektuak aztertuko dira otsoen mugimenduak errazteko izan ditzaketen, eta, hala badagokio, espeziearentzat egokiak diren zeharkatze-egiturak (fauna-pasabideak) instalatzea edo eraikitzea aurreikusiko da.
- b. Lurreko komunikazio-azpiegitura (errepideak, trenbideak, etab.) berriak eraikitze edo lehendik dauden trazadura aldatzeko edo edukiera handitzeko proiektuen ingurumen-ebaluaziorako prozeduretan, kontuan hartuko dira espeziearen espazio- eta habitat-beharrak.

- c. Itomenak eragindako heriotzak saihesteko, ubide eta putzu berriak eraikitzeko, ureztatzeko edo zentral hidroelektrikoak hornitzeko proiektuen ingurumen-ebaluazioko prozesuetan, horretarako lagungarriak diren jarduerak hartuko dira.

III.7.- Otso-aleak edo horien gorpuzkiak edukitzea.

a. Alea biziak edukitzea.

- Debekatuta dago EAEn otso-ale biziak edukitzea, foru-organo eskudunek berariaz baimendutako kasuetan izan ezik. Kasu horiek indarrean dagoen araudi aplikagarrian ezarritako kasuetan babestuta egon beharko dute.

b. Hildako aleak eta bestelako gorpuzkiak edukitzea.

- Debekatuta dago EAEn otsoaren ale hilak edo haien gorpuzkiak edukitzea, foru-organo eskudunek berariaz baimendutako kasuetan izan ezik.
- Foru-organo eskudunek bakarrik baimendu ahal izango dute hildako aleak edo gorpuzkiak edukitzea ikerketa- edo hezkuntza-arrazoiengatik.

c. Erregistroa.

- Plan hau indarrean sartu eta gehienez ere urtebeteko epean, organo eskudunek gatibu dauden otsoen edo haien gorpuzkien erregistro informatizatua sortuko dute EAEn. Erregistro horrek animalia bakoitzari edo haren gorpuzkiei, jatorriari eta animalia horren ardura duen pertsonari edo erakundeari buruzko informazio garrantzitsu guztia jasoko du, eta eguneratuta egon beharko du. Informazio hori lehendik sortutako beste erregistro batzuetan sartu ahal izango da. Informazio hori urtero bidaliko zaio Eusko Jaurlaritzari.

III.8.- Bizirik harrapatzea arautzea.

- a. Organo eskudunek otso-aleak bizirik harrapatzeko baimena eman ahal izango dute, haien azterketa edo jarraipen zientifikoa eta/edo tratamendu sanitarioa egiteko helburuarekin, betiere horrek populazioaren kontserbazio-egoera arriskuan jartzen ez badu.

- b. Otsoak bizirik harrapatzeko baimenak, gutxienez, honako alderdi hauek jasoko ditu:

- Jarduketaren justifikazio teknikoa.
- Harrapatu beharreko aleen gehieneko kopurua.
- Baimenak balio duen eremu geografikoaren mugaketa.
- Baimenaren balio-aldia.
- Baimendutako harrapaketa-prozedurak eta, hala badagokio, baimendutako material osagarriak.
- Hala badagokio, intereseko beste espezie batzuei eta/edo habitatari kalterik ez egiteko baldintza teknikoak.
- Jarduera egiteko baimendutako pertsonen zerrenda.

III.9.- Espeziea Euskadiko Natura eta Kultura Ondarearen elementu gisa baloratzea.

Indarrean dagoen araudiak baimendurik otsoa behatzearekin lotuta edozein jarduera egiteko, basa-fauna kudeatzeko eskumena duten organoen berariazko baimena beharko da. Organo horiek arautuko dituzte baimen hori lortzeko baldintzak eta prozedura.

III.10.- Otsoaren jarraipena eta ikerketa.

a. Espezie honen gaineko edozein jarraipen edo ikerketa zientifiko-tekniko egiteko, organo eskudunen administrazio-baimena beharko da, salbu eta eskumena duten administrazioetako teknikariek edo haurtzaindegiko teknikariek espeziearen kudeaketari dagozkion lanak egiten badituzte.

b. Espezieari eragozpenak saihesteko eta EAEn otsoaren ikerketa- eta jarraipen-lan ofizialekin interferentziak ekiditeko helburuarekin, debekatuta dago, oro har, aleak erakartzera zuzendutako edozein jarduera, bereziki, mota guztietako erakargarriak (beita biziak edo hilak barne) eta edozein bidetatik igorritako soinu-erakargarriak erabiltzea. Debekatuta dago, halaber, espeziearen ikus-entzunezko erregistroa (argazkiak eta/edo bideoak hartzeko aktibazio automatikoko sistemak barne) eta animaliak gauzez behatzeko argi-fokuak edo -anplifikadoreak edo infragorrien bisoreak erabiltzea, organo eskudunek berariazko baimena eman ezean.

c. Otsoa jarraitzeko sistema.

- Eusko Jaurlaritzako organo eskudunak, Foru-Aldundiekin koordinatuta, EAEn otsoari buruzko informazioa etengabe batera biltzeko sistema bat diseinatu eta ezarriko du, honako hauei buruzkoa bereziki:
 - i. Begizatzeak.
 - ii. Presentzia-zantzuak.
 - iii. Abeltzaintzari egindako kalteak.
 - iv. Beste edozein informazio interesgarri: ibilbideak, irrati-markajea, fototranpaketa, etab.
- Jarraitzeko sistema otsoaren populazioaren egoera eguneratzeko metodologiara egokituko da. Metodologia hori Ingurumeneko Konferentzia Sektorialak 2022ko uztailan onartutako "Otsoa (*Canis lupus*) Kontserbatzeko eta Kudeatzeko eta landa-munduarekin batera bizitzeko Estrategia"-ren III. eranskinean deskribatzen da.
- Bildutako informazioa Euskadiko Naturari buruzko Informazio Sistemari (ENIS) sartuko da aldizka.

IV.- KONTSERBAZIO- ETA KUDEAKETA-JARRAIBIDEAK.

IV.1.- Otsoa eta abeltzaintza batera existitzeko jarraibideak.

- a. Organo eskudunek EAEn eraginkorrenak eta aplikagarrienak diren prebentzio-jarduerak edo jardunbide egokiak ezartzea bultzatuko dute abeltzaintza-ustiategiei ahalik eta kalte gutxien eragin aldera. Horien artean, eta gaur egun dagoen informazioa ikusita:
 - Ganaduak zaintzeko txakurrak erabiltzea (mastinak).
 - Hesiak instalatzea eta mantentzea, bai finkoak, bai mugikorak (konbentzionalak edo elektrifikatuak).
 - Ganaduaren zaintza hobetzea.
- b. Organo eskudunek otsoaren presentziak abelazkuntza-ustiategi estentsiboari dakarkien lan-karga gehigarria murrizteko jarduerak ezartzea sustatuko dute, hainbat ekimenen bidez, hala nola abelazkuntza estentsiboari laguntzeko patruila mugikorak edo abeltzaintzari laguntza profesionala emateko programa, besteak beste.

IV.2.- Abeltzaintzari eragindako kalteengatiko konpentsazioak ezartzeko jarraibideak.

- a. Kalteak konpentsatzeko sistema ingurumenean eta abeltzaintzan eskumena duten organoek eta abeltzaintza-sektorea ordezkatzeko elkarrekin edo erakundeek adostea sustatuko da.
- b. Kalteak prebenitzeko neurri eraginkorren aplikazioa sustatzeko, konpentsazio-sistemak aldeak ezarri ahal izango ditu jaso beharreko konpentsazioaren zenbatekoetan, abeltzaintzako jardunbide egokien zerrendan jasotako jarduerak aplikatzen dituzten abeltzaintzako ustiategien erregistroan sartzen diren ala ez kontuan hartuta, eta/edo kalteak babestutako guneen barruan gertatzen diren kasuetan.
- c. Otsoak ganaduari egiten dizkion erasoak peritzatzeko sistema harmonizatu bat onartzea sustatuko da, bai eta hori haurtzaindegian eta administrazio eskudunetako zerbitzu teknikoetan aplikatzeari buruzko prestakuntza ematea ere.

IV.3.- Kontrolik gabeko txakurrei buruzko jarraibideak.

- a. Eusko Jaurlaritzan abelazkuntza-arloko eskumena duen administrazioari txakurrak edukitzeari buruzko araudia eguneratzeko eskatuko zaio, horren jarduketa-eremua landa-edo abeltzaintza-eremuetan txakurrak egoteko baldintzetara zabalduaz.
- b. Basa-fauna eta/edo abelazkuntza arloan eskumena duten organoen eta tokiko administrazioen arteko koordinazioa sustatuko da, herritarrek txakurrak modu arduratsuan edukitzea ziurtatzeko, eta natura-ingurunean kontrolatu gabeko txakurrak egotea prebenitzeko eta minimizatzeko.
- c. Otso-espezieen eta txakurren arteko hibridazio-arriskuak saihesteko, eta txakurrek ganaduari eragin diezkioketen kalteak gutxitzeko, foru-organo eskudunek hibridoak eta kontrolik gabeko txakurrak kontrolatzen lagundu ahal izango dute. Beharrezkotzat jotzen diren udalerrietan, toki-administrazioek eta foru-administrazioek dagozkien hitzarmenak

egin ahal izango dituzte eginkizun horiek foru-aldundietako organo eskudunei eskuordetu ahal izateko.

IV.4.- Otsoaren legez kanpoko hilkortasunari aurre egiteko jarraibideak.

- a. Zaintza areagotzea eta horren eraginkortasuna hobetzea sustatuko da, otsoa legez kanpo jazarri edo harrapatu ez dadin. Horretarako:
 - Espeziearen isilpeko ehiza prebenitzeko eta jazartzeko jarduera-protokolo adostu bat egitea eta modu koordinatuan aplikatzea sustatuko da.
 - Zaintzaileentzako lan-tresna personal nahiko hornitzea ezarriko da.
 - Zaintzaileen prestakuntza eta baliabide materialen hornidura hobetzea sustatuko da.

IV.5.- Otsoaren ustekabeko hilkortasunaren aurre egiteko jarraibideak.

- a. Harrapaketak. Harrapaketak eragindako otso-heriotzak minimizatzeko, lurreko komunikazio-bideetan fauna-pasabideak egokitzea sustatuko da, otsoen mugikortasun-maila nahikoa ahalbidetzeko, sakabanatzea eta truke genetikoa errazte aldera; baita zirkulazio-maila handia dutenen perimetro-hesi egokiak jartzea. Hesi horiek beste sistema batzuekin osatu ahal izango dira, hala nola "pasabide kanadarrak" beste bide batzuekiko irteeretan, sarbideetan eta elkarguneetan; eta hesitutako espazioaren barruan sartutako animaliei ihes egitea ahalbidetzen dieten arrapalekin.
- b. Itota hiltzeko arriskua murrizteko, otsoentzat arriskutsuak izan daitezkeen ureztaketa-putzuak eta ubideak inbentariatuko dira, eta neurri zuzentzaileak proposatuko dira.

IV.6.- Informaziorako, hezkuntzarako eta sentsibilizaziorako jarraibideak.

- a. Abeltzaintza-ustategietarako jarraibideak, otsoaren alde orokorreari eta haren kudeaketa-planari buruzkoak.
 - Organo eskudunek kudeaketa-plan honen esparruan onartutako laguntza-ildoak buruzko informazio-kanpainak bultzatuko dituzte, beren-beregi laguntza horien onuradun izan daitezkeen abeltzaintza-ustategiei zuzenduak.
 - Organo eskudunek otsoen kalteak prebenitzeko jardunbide egokiak ezartzeari buruzko prestakuntza-kanpainak sustatuko dituzte, batez ere mastinak eta elektrifikatutako hesiak erabiltzeari eta mantentzeari buruzkoak.
- b. Teknikari, zaintzari eta polizientzako jarraibideak.
 - Organo eskudunek otsoari eta haren kudeaketari buruzko prestakuntza-ekintza espezifikoak eta aldizkakoak sustatuko dituzte administrazioetako teknikarientzat, foru-zaintzarientzat eta Ertzaintzako agenteentzat, gutxienez honako alderdi hauei buruzkoak:
 - i. Otsoaren bioekologia eta populazioen egoera.
 - ii. EAEko otsoa kudeatzeko plana.

- iii. Isilpeko ehiza eta natura-ingurunean pozoia agertzea zein basa-fauna pozoitze-kasuak detektatzeako eta ikerketzeko protokoloak.
- c. Hezkuntza-komunitatearentzako jarraibideak.
 - Organo eskudunek EAEko otsoari eta otsoaren kudeaketa-planari buruzko material didaktiko espezifikoak egin eta zabaldu ahal izango dute maila desberdineko ikastetxeetan, irakasleei eta ikasleei zuzenduak.
 - Organo eskudunek otsoa eta horren kudeaketa Natur eta Gizarte Zientzietako ikasgaien eskola-curriculumean integratzeko eskatuko diote Eusko Jaurlaritzako hezkuntza-ardura duen sailari.
- d. Komunitate zientifiko eta teknikoarentzako jarraibideak. Organo eskudunek kudeaketa-plan hau aplikatzearen ondorioz gauzatutako espeziearen populazioari buruzko ikerketa- eta jarraipen-lanetan lortutako ezagutzak zabaltzea bultzatuko dute.
- e. Herritarrentzako jarraibideak.
 - Organo eskudunek otsoari eta haren kudeaketa-planari buruzko informazio- eta dibulgazio-kanpainak garatu eta sustatu ahal izango dituzte EAEn, gizarte orokorrari zuzenduta.
 - Bereziki, ingurune naturalaren erabiltzaileak informatzeko eta kontzientziatzeko ekintzak sustatuko dira (kartelak eta beste batzuk), ganaduari otsoak eragindako kalteak prebenitzeko metodoen erabilerari buruzkoak (bereziki, zaintza-txakurrak eta hesi elektrifikatuak) eta abelazkuntza estentsiboak interesedun larratze-habitaten kontserbazioan eta paisaiaren dibertsifikazioan duengarrantziari buruzkoak, baita sor litezkeen gatazkak minimizatzeko.
 - Organo eskudunek abelazkuntza estentsiboak ekosistema batzuen kontserbazioan duen garrantziari buruzko prestakuntza- eta dibulgazio-ekintzak sustatuko dituzte.

IV.7.- Espeziea Euskadiko Natura eta Kultura Ondarearen elementu gisa balioesteko jarraibideak.

- a. Ondare etnografikoa. Kultura-ondarean eskumena duten administrazioek abeltzaintza-ondare arkitektonikoa, otso-tranpak eta otsoarekin zerikusia duen edozein informazio historiko eta kultural inbentariatu, kontserbatu eta berreskuratzea sustatuko da.
- b. Produktuak eta zerbitzuak.
 - Animalia-ekoizkinak bereizteko etiketak. Organo eskudunek etiketa berezi bat diseinatu eta ezartzea sustatuko dute (kalitate-zigilua), abeltzaintza-ustategietatik datozen animalia-jatorriko ekoizkinak bereizteko, baldin eta abeltzaintza-ustategiek otsoa dagoen lekuetan jarduten badute eta ekoizpen-sistemak aplikatzen badituzte, biodibertsitatea oro har eta, bereziki, otsoa kontserbatzeko.
 - Merkaturatzeko bide laburrak. Organo eskudunek abeltzaintza-ustategietatik datozen animalia-jatorriko ekoizkinak merkaturatzeko kanal laburrak ezartzea sustatuko dute, baldin eta abeltzaintza-ustategiek otsoa dagoen lekuetan jarduten

badute eta ekoizpen-sistemak aplikatzen badituzte, biodibertsitatea oro har eta, bereziki, otsoa kontserbatzeko.

IV.8.- Jarraipenerako eta ikerketarako jarraibideak.

- a. Organo eskudunek espeziearen ezagutza, kontserbazioa eta kudeaketa hobetzeko beharrezkotzat jotzen diren jarraipen- eta ikerketa-proiektuak bultzatuko dituzte, parametro demografikoekin, lurraldearen erabilerarekin eta espeziearen ezagutza genetikoarekin zerikusia dutenak lehenetsiz, bai eta, batera existitzea errazteko eta erasoetan sortutako kalteak minimizatzeko, kalteak prebenitzeko, minimizatzeko eta abeltzaintza-jarduerak egokitzeko teknikak ere.
- b. Organo eskudunek, ahal den guztietan, espezieari eta aleei buruzko laginen datu biometrikoak, sanitarioak, genetikoak eta abar hartzen lagunduko dute. Esparru horretan, informazioa biltzeko, aztertzeko eta kontserbatzeko protokolo normalizatu bat bultzatuko da, lagin horiei buruzko datu-base informatizatu bat sortzeko.
- c. Autonomia-erkidegoek otsoak GPS igorleekin markatzeko programa nazionalean parte hartzea sustatuko da.
- d. Espeziearen jarraipenean foru-zaintzaileek parte-hartze handiagoa izatea bultzatuko da.
- e. Organo eskudunek abeltzaintzan kalteak prebenitzeko edo minimizatzeko metodo eta/edo ekipo berritzaileei buruzko azterlan eta proba pilotuak sustatu ahal izango dituzte.

IV.9.- Erakundeen arteko koordinaziorako eta partaidetzarako jarraibideak.

- a. Administrazioetako departamentu eskudunetako zerbitzu teknikoek harremanak izango dituzte Kantabria, Gaztela eta Leon, Errioxa eta Nafarroako autonomia-erkidego mugakideetako natura kontserbatzeko homologoekin, bai eta Pirinio-Kantauri eremuko gainerako administrazio publikoekin eta Estatuko Administrazio Orokorrarekin ere, lurralde partekatuetan informazioa trukatzeko eta jarduketak behar bezala koordinatzea sustatzeko, bai eta espezie horren kudeaketari buruzko eremu handiagoko bilera teknikoetan edo foroetan parte hartzea sustatzeko ere.
- b. Kudeaketa-plan honetan aurreikusitakoa ahalik eta eraginkortasun handienarekin aplikatzeko, Eusko Jaurlaritzako eta foru-erakundeetako sail eskudunek lankidetzahitzarmenak eta beharrezkotzat jotzen dituzten gainerako koordinazio- eta finantzaketa-mekanismoak ezarri ahal izango dituzte beste administrazio publiko batzuekin, unibertsitateekin eta ikerketa-zentroekin, estatuko eta nazioarteko lantaldeekin, irabazi-asmorik gabeko erakundeekin eta enpresa publiko edo pribatuekin.
- c. Autonomietako eta foruetako organo eskudunen arteko koordinazioa eraginkorra izan dadin, beharrezkoa den batzorde tekniko eta instituzionalen sorrera eta funtzionamendua sustatuko da.

- d. Otsoarekin zerikusia duten eragile ekonomiko eta sozialen partaidetza sozialari laguntzeko, euskal administrazioek beharrezko topaguneak eta lankidetzak sortzea sustatuko dute, bai lehendik dauden organoen barruan, bai topagune espezifiko berriak sortuz.

V.- KONTSERBAZIO- ETA KUDEAKETA-JARDUERAK

V.1.- Ganaduari eragindako kalteak prebenitzeko jarduerak.

- a. Lurraldearen azterketa bat egitea otsoaren egungo eta balizko presentziari buruzkoa, eta ganadua harrapatzeko arrisku potentzial handiena duten eremuak, espero daitezkeen inpaktuak eta egokienak eta eraginkorrenak izan litezkeen prebentzio-jarduerak identifikatzea.
- b. Abeltzaintza-jardunbide egokien eskuliburu bat egitea, lurralde bakoitzari eta ustiategi mota bakoitzari aplikatzekoa, bai eta unean-unean sor daitezkeen gatazka-egoerei ere.
- c. Prebentzio-jarduerak ezartzeko programa bat egitea eta abian jartzea.
- Programa horretan, antzeko testuinguruetan eraginkorrak direla frogatzen duten neurri guztiak sartuko dira. Gutxienez, gaur egun honako tresna hauek hartzen dira kontuan, neurri batean dagoeneko aplikatzen direnak edo abian jartzea baloratu behar direnak:
 - i. Ganadua zaintzeko txakurrak (mastinak), horiek erabiltzeko prestakuntza- eta trebakuntza-programa barne.
 - ii. Perimetroko hesien egoeraren inbentarioa eta azterketa, bai eta hobekuntza behar dutenena ere.
 - iii. Perimetroko hesi berriak instalatzea eta mantentzea, bai finkoak, bai mugikorak (konbentzionalak edo elektrifikatuak).
 - iv. Gailu elektronikoak eta digitalak.
 - Foru-organo eskudunek programa hau aplikatzeko oinarriak eta baldintzak garatuko dituzte, eta neurri edo tresna mota bakoitzerako komenigarriak diren finantzaketa-mekanismoak ezarri ahal izango dituzte.
 - Tresna horien onuradun izan nahi duten abeltzaintza-ustiategiek berariaz adieraziko dute hori, organo eskudunek zehaztuko duten moduan.
- d. Otsoarekin batera existitzeko jarduerak aplikatzen dituzten abeltzaintza-ustiategien erregistroa sortzea. Erregistro horretan inskribatzea borondatezkoa izango da abeltzaintza-ustiategientzat, eta jardunbide egoki horiek ezarri direla egiaztatzeko eta finantzaketa handitzeko balio ahal izango du.
- e. Ingurune naturalaren erabiltzaileei zuzendutako sentsibilizazio-kanpainak garatzea otsoa egotea ohikoagoa den edo ohikoagoa izan daitekeen eremuetan, artaldean zaintzan zaintza-txakurrak egotearen garrantzia ezagutarazteko, bai eta mendian mastin bat topatuz gero egin beharreko praktikak ezagutarazteko ere.

V.2.- Abeltzaintza estentsiboari laguntzeko jarduerak.

- a. Abeltzaintza estentsiboari laguntzeko neurrien programa garatzea eta abian jartzea. Programa horretan, besteak beste, honako tresna hauek sartuko dira:
- Abelazkuntza estentsiboari laguntzeko ekipo mugikorak.
 - Abeltzaintzako laguntza profesionala.
 - Abeltzaintzan laguntzeko boluntarioak.
 - Ingurumen-zerbitzuengatik ordainketa.
- b. Abeltzaintza estentsiboari laguntzeko ekipo mugikorak.
- Organo eskudunek abelazkuntza estentsiboari laguntzeko giza taldeak sortzea sustatuko dute, otsoak ganadua harrapa liezaiekeen ustiatzei laguntzeko. Eremu batetik bestera mugitzeko autonomia duten ekipoak izango dira, eta beren lana behar bezala egiteko behar bezala hornituta egongo dira.
 - Zerbitzu honen onuradun izan nahi duten abeltzaintza-ustiatzei berariaz adieraziko dute, organo eskudunek zehazten duten moduan.
 - Ekimen hau organo eskudunak edo horrek eskuordetzen duenak koordinatuko du. Larre publikoen aprobetxamendu-aldian (apirila eta azaroa bitartean, gutxi gorabehera) aurreikusi ahal izango da lan hori.
 - Talde horien lan-eremuak Euskal Autonomia Erkidegoan otsoaren presentzia erregularrena dutenak edo ganaduari nolabaiteko maiztasunaz kaltea eragiten dioten lekuak izango dira.
 - Talde horien eginkizunak honako hauek izango dira:
 - i. Ustezko otso-harrapaketa baten ondoren abelburuak aurkitu, bildu eta egoera egiaztatzea.
 - ii. Kalteak prebenitzeko aplikatutako mekanismoetan ahuleziak antzematea eta koordinazio teknikoari prebentzio-jarduerak proposatzea, harrapaketak izan dituzten artaldei aplikatu ahal izateko.
 - iii. Gaueko orduetan, aprobetxamendu estentsiboko eremuetan, artaldei laguntzea, behin eta berriz gertatu diren harrapaketa kasuetan edo harrapatzeko arriskua dela-eta alerta berezia duten une eta lekuetan.
 - iv. Ganaduari eragindako kalteen adituen ikuskapenetan laguntzea.
 - v. Ganadu-harrapaketa gertaera baten ondoren edo hori prebenitzeko koordinazio teknikoak beharrezkotzat jotzen dituen beste funtzio batzuk.
- c. Abeltzaintzarako laguntza profesionaleko programa.
- Organo eskudunek, abeltzaintzako elkarte edo taldeekin koordinatuta, abeltzaintzarako laguntza profesionaleko programa bat ezarriko dute.
 - Programa hau egoki jotzen diren hilabeteetan aplikatuko da, zonen eta horietako abeltzaintza-aprobetxamenduaren profilaren arabera.
 - Eginkizun hauek beteko ditu:
 - i. Ustiatzei ganadua babesteko jarduerak ezartzen laguntzea: zaintza-txakurrak sartu eta mantentzea, hesiak mantentzea, etab.

- ii. Ganadua maneiatzen laguntzea: abereak lekualdatzea, albaitaritza-zereginetan laguntzea, ganadua gauez jaso eta/edo zaintzea erasoak gertatzen diren une larriengan, etab.
 - iii. Harrapaketa-gertakarien osteko laguntza: abelburuak bilatzea eta berriz elkartzea, zenbaketa eta egoera berrikustea, kalteak peritatzen laguntzea, etab.
 - Jarduera-eremuak otsoaren presentzia erregularrena dutenak edo abelazkuntzari nolabaiteko maiztasunaz kaltea eragiten dioten lekuak izango dira.
 - Organo eskudunek zehaztuko dituzte programa honen oinarri arautzaileak eta dagozkien deialdiak.
 - Neurria hartu nahi duen abeltzainak kontratatuko ditu programa garatzeko langileak, zuzenean edo zerbitzu hori eskaintzen duen erakunde baten bidez. Organo eskudunek kontratatu beharreko pertsonen kontratazio-kostuak finantzatu ahal izango dituzte, bai eta lanak egiteko behar diren baliabide materialen hornidurarenak ere.
 - Organo eskudunek abelazkuntza estentsiboarekin zuzenean lotutako gaietan prestakuntza egiten ari diren edo egin duten pertsonen programa honetan parte har dezaten sustatuko dute eta Euskal Autonomia Erkidegoko Nekazaritza Eskoletako eta Artzain Eskolako nekazaritza-adarreko heziketa-zikloetako praktiketako ikasleak prestatzeko hitzarmenak sinatzea sustatuko dute. Era berean, abelazkuntzako edo basogintzako ikasketen heziketa-zikloan jardunbide egokien edo prebentzio-neurrien irakaskuntza sartzeko sustatuko da.
- d. Abeltzaintzari laguntzeko boluntarioen programa.
- Organo eskudunek laguntza ekonomikoen lerro baten bidez bideratu ahal izango dute otsoa dagoen eremuetako abeltzaintza estentsiboaren ustiatzei lan-karga arintzeko jarduerak abian jartzea, boluntarioen bitartez.
 - Organo eskudunek programa honen oinarri arautzaileak eta dagozkien deialdiak zehaztuko dituzte.
- e. Ingurumen Zerbitzuengatiko Ordainketa Programa.
- Organo eskudunek Ingurumen Zerbitzuengatiko Ordainketa Programa bat onartzea bultzatuko dute. Programa hori abeltzaintza estentsiboko ustiatzei profesionalentzat izango da, baldin eta ganadua otsoa dagoen eremuetan mantentzen badute. Programa honen helburua da:
 - i. Otsoa egoteak ganaduaren zaintzan eta kalteen prebentzian dakartzen kostu gehigarriak konpentsatzea, eta
 - ii. Abelazkuntza estentsiboak ekosistema jakin batzuen kontserbazioan eta, beraz, ekosistema horien biodibertsitatean betetzen duen funtsezko eginkizuna aitortzea.
 - Sistemaren oinarria abeltzaintza-ustiatzei bakoitzaren eta administrazioko organo eskudunaren arteko kontratu bat sinatzean datza.
 - Organo eskudunek zehaztuko dituzte programaren oinarri arautzaileak eta dagozkien deialdiak.

- Programa honetatik eratorritako laguntza ekonomikoek ez dute zerikusirik otsoak eragindako kalteak konpentsatzeagatik edo kudeaketa-jarduerak hartzeagatik ustiategiari legezkiekeen beste laguntza batzuekin.
- Programan sartzen den ustiategi bakoitzak jaso beharreko zenbatekoak kalkulatzeko, oinarriko zenbateko bat erabiliko da, eta zenbateko hori lurralde historiko bakoitzean zehazten diren aldagaien arabera handituko da.

V.3.- Abeltzaintzari eragindako kalteengatik konpentsazio-jarduerak.

a. Abeltzaintzari eragindako kalteengatik konpentsazio ekonomikoa.

- Honako kostu hauek ordainduko dira, organo kudeatzaileek horretarako gaitzen dituzten baremoen arabera:
 - i. Zuzenekoak: animalia hilak eta zauritu berreskuraezinak, eta fetuen abortuak, gertaeraren ondorengo epe laburrean ziurtatuak, bai eta otsoaren eraso gertatu eta hurrengo 72 orduetan egoera horretan aurkitutakoak ere.
 - ii. Zeharkakoak: animalia zaurituak sendatzeko albaitaritza-tratamenduak (minuta profesionalak eta sendagaiak).
- Organo eskudunek erabakiko dute konpentsazioak jasotzeko baldintzak.
- Organo eskudunek kontzeptu bakoitzerako balorazio-baremoak adostuko dituzte, eta hala erabakitzen denean berrikusiko dira.
- Konpentsazio-sistemaren ondorioz jaso beharreko zenbatekoak eta abeltzaintza-ustiategiaren titularrak aseguru-poliza bat sinatuta izatearen arabera jaso beharrekoa independenteak izango dira.
- Espedienteetako abisu- eta administrazio-kudeaketako protokoloak ahalik eta errazena izango dira:
 - i. Erasadako abeltzaintza-ustiategiari administrazio-izapideak erraztea.
 - ii. Konpentsazioen ordainketa ahalik eta gehien arintzea, abeltzaintza-ustiategiek konpentsazioa jaso ahal izan dezaten gertaeraren ondorengo eperik laburrenean.
- Laguntza hauek emateko, oinarri arautzaileak onartzen dituen xedapenean ezarritakoa bete beharko da, aplikatzeko den beste araudi batean ezarritakoari kalterik egin gabe.
- Ustezko erasoetan analisi-elementuen kontserbazioa maximizatzeko, gertakaria detektatu ondoren, gehienez 24 orduko epea ezarriko da erasadako abelazkuntza-ustiategiak organo eskudunari jakinarazteko. Gainera, kaltetutako abereak edo haien gorpuzkiak zaintzeko baldintzak ezarriko dira, ikuskapen ofiziala egin arte.
- Ez da abereei eragindako konpentsaziorik emango a) eraso jakinarazi bada ezarritako gehieneko epearen ondoren, b) baldin eta peritatzeak ondorioztatzen badu otsoa ez dela egilea edo ezin zaiola halakorik esleitu, bai peritatze horietan batzuetan izaten diren zalantza logikoengatik, bai gorpuzkien deskonposizio-egoera aurreratuagatik.

b. Abeltzaintzari eragindako kalteak egiaztatzeko sistema.

Organo eskudunek adostutako egiaztapen-sistema harmonizatuak honako ezaugarri hauek izango ditu:

- Urteko egun guztietan egongo da martxan.

- Abeltzaintza-ustiategiek gertakarien berri emateko telefono bat jarriko du.
- Gertaera bakoitzaren inguruabarrak *in situ* egiaztatuko ditu, kaltetutako animalien ikuskapena eta, hala badagokio, lagin biologikoak hartzea ondoren aztertzeko. Abisua jaso eta ahalik eta epe laburrenean egingo dira ikuskapenak, hori eragozten duten egoeretan izan ezik. Ikuskapen horiek organo eskudunei atxikitako langile teknikoek egingo dituzte, edo ardura hori eman zaion erakunde bateko kideek.
- Ustiategiko interesdunari utziko dio egindako ikuskapenaren egiaztigiri bat. Egiaztigiri horretan jasoko dira, gutxienez, ikuskapenaz arduratzen den peritu-taldearen identifikazioa, peritu-taldeak abisua jaso zuen eguna eta ordua eta animalien ikuskatzea eta identifikazio ofiziala egin zenekoa.

V.4.- Otsoaren legez kanpoko hilkortasunari aurre egiteko jarduerak.

- Natura-ingurunean pozoia eta produktu toxikoak erabiltzearen aurkako zaintzari eta prebentzio-ekintzari buruzko protokoloa egitea eta abian jartzea.
- Protokolo bat egitea eta abian jartzea, fauna pozoituari eta beita toxikoak edo ustez pozoituak biltzeari buruzkoa.
- Protokolo bat egitea eta abian jartzea, bide penalean delitu zigorgarririk ba ote dagoen ikertzeko.

V.5.- Otsoaren istripu-hilkortasuna murrizteko jarduerak.

- Otsoentzat arriskutsuak izan daitezkeen ureztaketa-putzuen eta ubideen inbentarioa egitea. Neurri zuzentzaileak idaztea.
- Autoek otsoak harrapatzeko arrisku handia ekar dezaketen puntuen inbentarioa egitea eta irtenbide posibleak idaztea.

V.6.- Espeziearen jarraipena egiteko eta ezagutza hobetzeko jarduerak.

- Eusko Jaurlaritzak, foru-organoen eskudunekin lankidetzan, gutxienez hamar urtean behin otsoen talde-errolak egingo ditu, espeziearen populazioa ebaluatzeko eta populazio-parametro globalak berrikusteko. Hala badagokio, errolda horiek Estatuko zentsuen esparruan ere landu ahal izango dira, eta, nolana ere, segimendu-sistema otsoaren populazioaren egoera eguneratzeko metodologiara egokituko da. Ingurumenari buruzko Konferentzia Sektorialak 2022ko uztailaren 28an onartutako Estrategiaren III. eranskinean deskribatzen da otsoa (*Canis lupus*) kontserbatzeko eta kudeatzeko eta landa-ingurunekeo jarduerekin batera bizi ahal izateko metodologia hori.
- Gainera, biztanleria-prospekzioak eta -estimua maizago egingo dira, eta metodologiari kontrastatu eta eraginkorrenak erabiliko dira.
- Aldizkako txosten bat egitea espeziearen jarraipenari buruzko datu metatuekin. Txosten horretan sartuko dira, gainera, espezieak abeltzaintzan eragindako harrapaketari buruzkoak, aplikatutako prebentzio-jarduerak eta abelazkuntza estentsiboa eta otsoa batera existitzeko jarduerak aplikatuz administrazio eskudunek egindako ordainketak.

V.7.- Batzorde teknikoa.

9/2021 Legearen 12. artikuluan aurreikusitako Natura Ondarearen arloko Koordinazio Batzordearen esparruan, kudeaketa-plan honen jarraipenerako batzorde tekniko bat sortuko da, honako hauek ebaluatzeko: ezarritako helburuen lorpena, erregulazioen, jarraibideen eta neurtutako jarduketan betetze-maila, eta espeziearen Euskadiko unean-uneko egoerari erantzuteko beharrezkoak diren beste batzuk formulatzea. Batzorde tekniko horrek laguntza emango die bai organo kudeatzaileei bai nekazaritza-erakundeei, eta aholkularitza tekniko-zientifikoa emango du espeziearen jarraipenean eta otsoaren eta abeltzaintzaren arteko bizikidetzaren sustatzeko prebentzio- eta konpentsazio-neurrien garapenean.

VI.- OTSOA KUDEATZEKO PLANAREN JARRAIPENA ETA EBALUAZIOA.

- a. EAEn otsoa kudeatzeko plan hau sei urtean behin ebaluatuko da, bai erregulazioen, jarraibideen eta kudeaketa-neurrien ezarpen- eta gauzatze-mailari dagokionez, bai helburuen betetze-mailari dagokionez.
- b. Ezarritako helburuen betetze-mailaren jarraipena eta ebaluazioa Europako Batzordeak Habitategi buruzko Zuzentarauaren 17. artikuluko sei urteko txostena egiteko ezartzen dituen betekizunetan oinarrituko da, eta, horrez gain, honako adierazle hauek ezarriko dira:

Objetivo	Indicador
Otsoaren babes eraginkorra ziurtatzea	Otso-talde kopurua
	Otsoen kopuru minimoa neguan
	Espeziearen banaketa area EAEn
Otsoaren eta abeltzaintzaren baterako existentzia sustatzea	Kalteak prebenitzeko neurriak hartzea sustatzeko lerroei atxikitako abeltzaintzako ustiatarien kopurua
	Otsoari ofizialki egotzitako kalteengatik espediente kopurua eta espezie bakoitzean eragindako abeltzaintzaren kopurua.
	Zaintza-txakur kopurua
	Emandako ingurumen-zerbitzuengatik ordainketa kopurua
Aleen heriotza ez-naturala prebenitzea eta eraginkortasunez jazartzea	Arrazoi ez-naturalengatik hildako otso kopurua
	Abian jarritako ikerketa kopurua/urtean gertaturiko heriotza ez-naturalen kopuru ezaguna
Hezkuntza eta sentsibilizazio jarduerak garatzea	Hezkuntza-jarduera kopurua lurraldeko
	Sentsibilizazio-jarduera kopurua lurraldeko
Administrazioko langileentzako formazio-programak garatzea	Teknikarietako formazio-jarduera kopurua
	Zaintzaileentzako formazio-jarduera kopurua
Espezieari buruzko ezagutza hobetzea	Eusko Jaurlaritzak eta Foru Aldundiek sustatutako ikerketa kopurua
Erakundeen arteko koordinazioa sustatzea	Erkidegoko eta foru aldundietako administrazioen arteko koordinazio-ekitaldi kopurua
Kudeaketan inplikaturiko sektore guztien parte-hartzea sustatzea	Eusko Jaurlaritzak edo Foru Aldundiek eta ekonomia- eta gizarte-agenteei antolatuta (edo horien parte-hartzea) otsoaren kudeaketarekin erlazionaturiko foro multisektorial kopurua

Otsoa Natura Ondareren edo Kultura Ondarearen elementu gisa aintzatesteko ekintzak sustatzea	ZEHAZTU GABEA
Espezieari buruz lorturiko ezagutzak zabaltzea	SINEn jende orokorrarentzat otsoarekin erlazionaturiko eskuragarri jarritako dokumentu kopurua

VII.- FINANTZAKETA

Natura-ondarea kontserbatzeko sustapen-neurriei eta neurri ekonomiko eta finantzarioei buruzko 9/2021 Legearen VI. tituluari xedatutakoa aplikatuz eta azken urteetako kostu ezagunak erreferentziatuz hartuta, kudeaketa-plan hau garatzeko aplikatu beharreko neurrien urteko kostuaren gutxi gorabeherako kalkulu bat egin da, Planaren finantzaketa-premiak orientatzeko.

NEURRIA	URTEKO KOSTEA (€)
Abeltzaintzarentzako laguntza profesionalaren programa	220.000
Abeltzaintzarentzako laguntzaren boluntarioritza-programa	20.000
Ingurumen Zerbitzuengatikoko Ordainketa programa	55.000
Ganaduari eragindako kalteengatikoko konpentsazio ekonomikoa	50.000
Ganaduari eragindako kalteen egiaztatze sistema	55.000
Otsoari buruzko ikerketak eta ezagutza hobetzeko eta jarraipenerako lanak	65.000
Formazio-, hezkuntza-, dibulgazio- eta sentsibilizazio-jarduerak	15.000
GUZTIRA	480.000

KUDEAKETA PLANAREN GEHIGARRIA

Protokoloa, Euskadiko natura-ondarea babesteko azaroaren 25eko 9/2021 Legearen 75. artikuluan aurreikusitako salbuespen-araubidea aplikatu eta garatzekoa, Ingurumeneko Estatu Idazkaritzaren 2022ko abuztuaren 5eko Ebazpenean ezarritakoaren arabera. Ebazpen horren bidez, Ingurumeneko Konferentzia Sektorialaren Erabakia argitaratu zen, otsoa kontserbatzeko eta kudeatzeko estrategia (*Canis lupus*) onartzeko eta landa-inguruneko jarduerekin batera bizitzeko.

Protokolo hau Euskadiko Natura Ondarea Kontserbatzeko azaroaren 25eko 9/2021 Legearen 12. eta 13. artikuluetan aurreikusitako organoek aldatu ahal izango dute, otsoaren kudeaketa harmonizatuari dagokionez hautemandako lehentasun eta beharrianetara egokitzeko, kudeaketa-planaren eduki osoaren aldaketa izapidetu eta onartu beharrik gabe.

1. Justifikazioa, lege-kokapena eta eskumen-esparrua

Otsoa (*Canis lupus*) Arriskuan dauden Espezieen Euskadiko Katalogoan Interes Berezikoko Espezieen kategorian sartzeak irizpide batzuk ezartzea gomendatzen du, beharrezkoa denean, Euskadiko Natura Ondarea Kontserbatzeko azaroaren 25eko 9/2021 Legearen 75. artikuluan xedatutakoa salbuespenez aplikatzeko. Artikulu horrek, era berean, oinarritzkoa den Natura Ondareari eta Biodibertsitateari buruzko 42/2007 Legearen 61. artikuluan xedatutakoa jasotzen du, bai eta Kontseiluaren 1992ko maiatzaren 21eko 92/43/EEE Zuzentarauaren 16. artikuluan ezarritakoa ere (92/43/EEE Zuzentaria, habitat naturalak eta basoko fauna eta flora kontserbatzeari buruzkoa).

Europako Batzordeak salbuespen-araubide horren aplikazioari buruz emandako gomendioak ere kontuan hartzen dira protokoloan. Gomendio horiek "*Habitategi buruzko zuzentariaren arabera Batasunaren intereseko animalia-espezieak zorrotz babesteari buruzko orientazio-dokumentuan*" jasota daude (Europako Batzordearen Jakinarazpena, Brusela, 12.10.2021 C (2021) 7301 azkena)¹. Bereziki, aipagarria da dokumentu horren III. Eranskina, Habitategi buruzko Zuzentariaren 12. eta 16. artikuluen aplikazioa berariaz jorratzen baitu otsoaren kasurako, eta nahitaezko erreferentzia da espeziearen populazioak zorrotz babesteko salbuespenak aplikatzeko.

Aipatutako orientazio-dokumentuari jarraiki, Habitategi buruzko Zuzentariaren 16. artikuluan eta horren transposizioa egiten duen 9/2021 Legearen 75. artikuluan ezarritako eskakizunak betetzeko, edozein jardueraren (adibidez, aleen kontrol hilgarria) aurreko urrats gisa, beharrezkoa izango da administrazioaren baimena (edo ebazpena) izatea aleak erauzteko. Baimen hori eman ahal izateko, aldezturik "Otsoa Kontserbatzeko eta Kudeatzeko (*Canis lupus*) eta landa-munduko jarduerekin batera bizitzeko Estrategiaren" hiru baldintza hauek bete behar dira:

- a. Habitategi buruzko Zuzentariaren 16. artikuluko 1. paragrafoko a) -tik e) -ra bitarteko idatz-zatietan zerrendatutako inguruabar edo arrazoiak bat gertatzen dela frogatzea.

¹ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=PI_COM:C\(2021\)7301&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=PI_COM:C(2021)7301&from=EN)

Arrazoi horien artean dago "ganaduan kalte larriak saihestea". Ildo horretan, gaineratzen da ganaduarentzako kalte horiek enpresaren arrisku normalak gainditu behar dituztela, eta aplikatutako salbuespenak (kontrol hilgarria) kalte larri horiek saihesten edo mugatzen dituela; bereziki, prebentzio-neurriak behar bezala aplikatu arren, harrapatze-maila handiak eragin ditzaketan otsoentzat da.

- b. Beste irtenbide egokirik ez izatea. Batzordeak adierazitakoaren arabera, horrek esan nahi du beti hartu behar direla aintzat metodo prebentibo eta ez-hilgarriak, eta zehaztu egiten du, ganaduari kalteak eragiten bazaizkio, salbuespenak baimendu baino lehen, lehentasuna eman behar zaiola prebentzio-neurriak aplikatzeari (abeltzainen zainketa, txakurren erabilera, hesiak eta ganaduaren bestelako kudeaketa). Interbentzio horiek aplikatu direnean eta frogatu denean ez direla eraginkorrak, edo ia ez direla eraginkorrak, edo interbentzio horiek kasu zehatz batean aplikatu ezin direnean bakarrik baimendu ahal izango dira salbuespenak.
- c. Populazioa kontserbazio-egoera onean mantentzea. Baldintza hori betetzeko, kontrol hilgarriak eragindako populazioarengan eta Estatu Kideko espeziearen kontserbazio-egoeran izan ditzakeen ondorioak ebaluatu behar dira. Horretarako, otsoen populazioa eta haien joera zehatz-mehatz ezagutu behar dira. Ondorio gehigarriak eta metatuak ere ebaluatu behar dira.

Europako Batzordeak adierazi du salbuespenak eman daitezkeela ale kopuru oso txiki baten kontrol hilgarriarako, kasu bakoitzaren azterketa indibiduala eginez, baita kontserbazio-egoera aldekoa ez bada ere, betiere salbuespena neutroa bada kontserbazio-egoerari dagokionez. Halaber, adierazten du espeziearen kontserbazio-egoera eta joera zenbat eta okerragoa izan, orduan eta probabilitate gutxiago dagoela hirugarren baldintza hori betetzeko.

Azkenik, aipatu behar da espeziearen kudeaketan eskumena duten administrazioek dutela aleak maneiatzeko eta ateratzeko jarduera mota hori egiteko eskumena. Natura Ondareari eta Biodibertsitateari buruzko 42/2007 Legearen 61. artikulua arabera, Estatu Administrazio Orokorreko ministerio eskudunak autonomia-erkidegoetatik dagokion informazioa bildu behar du.

TED/980/2021 Ministro Aginduak, irailaren 20koak, Babes Bereziko Erregimenean dauden Basa Espezieen Zerrenda eta Arriskuan dauden Espezieen Espainiako Katalogoa garatzeko otsailaren 4ko 139/2011 Errege Dekretuaren eranskina aldatzen duenak, ezohiko egoeretan jarduteko mekanismoa ezartzen du, non otso iberikoaren aleak erazte eta harrapatzea legezkoa eta posiblea izango litzatekeen, arauak berak jasotzen dituen irizpideen arabera. Ildo horretan, Agindu horrek, Europako Batzordeak jasotakoaren ildoari jarraituz, honako hau dio bigarren puntuan:

2. Zehazki, autonomia-erkidegoko agintaritza eskudunak emandako administrazio-baimena izanda aleak erazteko eta harrapatzeko neurriak aplikatu ahal izango dira, betiere honako irizpide hauek betetzen badituzte:

a) Beste irtenbide egokirik ez dagoenean, hau da, erasandako ustiatzeko prebentzio-neurriak edo ganadua babesteko neurriak behar bezala aplikatu dituztela frogatu denean, eta neurri

horiek eraginkorrak izan ez direnean. Horretarako, kontuan hartu beharko dira Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioak otsoaren harrapatze-gertakarien aurrean ganadua babesteko argitaratutako neurrien katalogoa, bai eta autonomia-erkidegoak aldez aurretik ontzat emandako beste babes-neurri batzuk ere, edo bestelako neurriak eraginkortasunari buruzko ebidentzia zientifikoa badago.

b) Eskura dagoen ezagutza hobearen bidez justifikatzea aleak erauzteko eta harrapatzeko neurriak ez diola kalterik egiten espeziearen kontserbazio-egoera onari.

c) Erasandako ustiategietan ganaduak kalte handiak dituela justifikatzea, kalte errepikakorrak edo esanguratsuak izan daitezkeelako.

Neurriek selektiboak izan beharko dute, denboran kaltea sortu zenetik ahalik eta lasterren eta erasandako ustiategietatik ahalik eta hurbilen egin beharko dira, eta erauzketa-jarduere eraginkortasunaren jarraipena egin beharko da.

Autonomia-erkidegoetako organo eskudunek emandako administrazio-baimenen berri emango diote Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioari, Biodibertsitate, Baso eta Desertifikazioko Zuzendaritza Nagusiaren bidez, abenduaren 13ko 42/2007 Legearen 61. artikulua 6. paragrafoan aurreikusitako ondorioetarako eta baldintzetan.

2. Protokoloa aplikatzea

Protokoloak ezohiko populazio-kontrol selektibo baten esparruan garatu beharreko jarduer fluxua planteatzen du, eta beharrezkoa da aldez aurretik lurraldearen testuinguruari eta informazio zehatzari buruzko informazioa izatea. Hortik abiatuta, erauzketa-prozesua deskribatzen eta egiaztatzen da.

Lehenik eta behin, espeziearen eta abelazkuntza estentsiboaren baterako existentziaren testuinguruari buruzko informazioa eduki behar da:

- a) Kontrola planteatzen den eskualdeko otso-populazioari buruzko informazio zehatza eta xehatua izatea, ahalik eta datarik berrienean, talde kopurua eta horien ibiltze-eremua barne. Populazio-estimazioak eta/edo -errolak Otsoaren Lantaldeak errolda nazionalak eta teknika erabilgarri onenak egiteko hartutako irizpideen arabera garatu beharko dira.
- b) Eskualdeko ganaduari buruzko informazio zehatza eta xehatua izatea, ahalik eta datarik berrienean, espezieen eta erabilera-motaren (intentsiboa, estentsiboa, etab.) arabera banakatuta, ustiategien eta abeltzaintza-eremuen kokapen geografikoarekin.
- c) Eskualde mailako ganaduan ziurtatutako otsoen kalteei buruzko informazio zehatza eta xehatua izatea, ahalik eta datarik berrienean.

Ondoren, kontrola egin nahi den zonari buruzko lurralde-informazioa dokumentatu beharko da, eta horrek esan nahi du:

- a) Inguruko otso-populazioari buruzko informazio zehatza eta xehatua izatea, ahalik eta data berrienean, eta taldeak eta horien ibiltze-eremua ahalik eta eskala zehatzenean identifikatzea.
- b) Tokiko ganaduari buruzko informazio zehatza eta ahalik eta berriena izatea, espezieen arabera banakatuta, ustiategien eta abeltzaintza-eremuen kokapen geografikoarekin.

Gainera, kalteak jasan dituzten ustiategiek eta ingurukoek ezartzen dituzten prebentzio-neurriei buruzko informazioa eman beharko da.

- c) Tokiko ganaduari otsoak eragindako eta ziurtatutako kalteei buruzko informazio zehatza eta xehatua izatea, ahalik eta datarik berrienean. Azken 5 urteetako serie historikoa jaso beharko da, eta ustiategi bakoitzeko A.L.U.en guztizko kopuruari dagozkion kalteak jaso beharko dira (ratioa).

Testuinguruari eta lurraldeari buruzko dokumentazio hori guztia autonomia-erkidegoko zerbitzu eskudunek emandako proposamen-txosten batean (edo premia-txosten batean) sartu behar da. Txosten hori Euskal Autonomia Erkidegoan espeziearen kudeaketa planean laguntzen duen komite teknikoak berretsi ahal izango du, aurkeztutako metodologiak eta datuak baliozkotuz eta adostasun-txosten batean integratuz.

Aurreko txostenari dagokionez, biodibertsitatearen kudeaketan eskumena duen autonomia-erkidegoak nahitaezko txosten ez-loteslea eskatuko dio Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioari, jarduketak Espeziearen Kontserbazio Egoeran duen eraginari buruz, dagokion testuinguru biogeografikoan eta Espainiako lurralde osoan.

Aurreko agiriei dagokienez, autonomia-erkidegoko agintari eskudunak ebatziko du prozedura.

Kudeaketa-irizpide bereziak dituzten naturagune babestuen kasuan (autonomia-erkidego bat baino gehiagoko lurraldean deklaraturako guneak), aurreko izapidea autonomia-erkidego horietan erabakiak hartzeko irizpide berezietara egokituko da, eta hartutako erabakien berri emango zaio, bere eskumenekoak izan daitezkeenei dagokienez, dagokion Koordinazio Batzordeari.

Jarduera guztien berri eman eta horien emaitza jakinaraziko zaio Estatuko Administrazio Orokorreko Ministerio eskudunari.